

**UCHWAŁA NR XXXIV/284/2017
RADY GMINY IŁAWA**

z dnia 31 marca 2017 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie w Gminie Iława na lata 2017-2020.**

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. 2016 r. poz.446 z późn. zm.) oraz art. 6 ust.1 i 2 ustawy z dnia 20 września 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U.2015 r. poz. 1390 z późn. zm.) Rada Gminy Iława uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Iława na lata 2017-2020 w brzemieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie powierza się Wójtowi Gminy Iława.

§ 3. Uchwała wchodzi z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Roman Piotrkowski

Załącznik
do Uchwały Nr XXXIV/284/2017
Rady Gminy Iława
z dnia 31.03.2017 r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W GMINIE IŁAWA NA LATA 2017-2020**

IŁAWA 2017

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
1. Proces opracowania dokumentu.....	5
2. Uwarunkowania prawne i programowe w obszarze przemocy w rodzinie.....	5
3. Diagnoza zasobów, problemów i potrzeb w zakresie objętym Programem.....	7
3.1. Skala zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Ława.....	7
3.2. System przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Ława.....	10
3.3. Główne wnioski i postulaty realizacyjne.....	13
4. Cele i zadania Programu.....	15
4.1. Cel główny i cele szczegółowe.....	16
4.2. Priorytet I: Przeciwdziałanie występowaniu zjawiska przemocy w rodzinie.....	17
4.3. Priorytet II: Działania wobec rodzin dotkniętych problemem.....	19
4.4. Priorytet III: Kompetencje i współpraca międzyinstytucjonalna.....	20
4.5. Warunki skutecznej realizacji celów i zadań Programu.....	21
5. Monitoring i ewaluacja Programu.....	22
6. Źródła finansowania.....	23

Wprowadzenie

Przemoc jest powszechnie obecna we współczesnym świecie. W sposób bezpośredni lub pośredni dotyka wielu osób, epatują ją media, zawierają ją gry komputerowe. Dla niektórych ludzi stanowi metodę rozwiązywania konfliktów, dla innych sposób na pokazanie swojej przewagi, uzyskanie dominacji czy osiągnięcie celów. Przemoc definiowana jest jako „intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody”¹. Szczególny jej przypadek stanowi przemoc w rodzinie – przede wszystkim z tego względu, że zachodzi pomiędzy bliskimi sobie osobami, stając się niejednokrotnie elementem ich codziennego życia.

Według definicji ustawowej zawartej w art. 2 pkt 2 *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (tj. Dz.U. z 2015 r. poz. 1390), przemoc w rodzinie oznacza jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny (osób najbliższych lub innych wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Powyższa definicja zawiera cztery podstawowe elementy, które charakteryzują przemoc w rodzinie:

- intencjonalność – działania sprawcy mają zamierzony i celowy charakter, służąc uzyskaniu kontroli, władzy oraz bezwzględного posłuszeństwa;
- dysproporcja sił – wyraża się w przewadze sprawcy nad ofiarą, która może mieć charakter psychiczny, fizyczny, ekonomiczny, społeczny czy kulturowy; przewaga ta sprzyja poczuciu bezkarności sprawcy i zarazem bezradności i bezbronności ofiary;
- naruszanie praw i dóbr osobistych – np. prawa do szacunku, ochrony zdrowia, kontaktów z rodziną;
- powodowanie cierpienia i szkód.

Ofiarami przemocy w rodzinie najczęściej są kobiety (żony lub partnerki), a także dzieci, osoby niepełnosprawne, chorujące i starsze. Łączy je słabość wobec sprawcy, wyrażająca się nie tylko w mniejszej sile fizycznej, ale również ograniczonej sprawności, w tym umysłowej, mniejszej mobilności fizycznej i społecznej oraz zależności finansowej.

Przemoc w rodzinie może przyjmować różnorodne formy. Są to w szczególności:

- 1) przemoc fizyczna – zwrócona przeciwko fizyczności człowieka, niosąca ryzyko uszkodzenia ciała poprzez takie zachowania jak np.: popychanie, potrząsanie, policzkowanie, kopanie, duszenie, bicie, rzucanie w kogoś przedmiotami, przypalanie, topienie;
- 2) przemoc psychiczna – zmierzająca do poniżenia ofiary, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości; obejmuje wszystkie działania (z wyjątkiem użycia siły fizycznej), służące obniżeniu poczucia własnej wartości, wywołaniu stanów lękowych i zaburzeń osobowości oraz zahamowania procesu osobistego rozwoju, takie jak np. szantaż

¹ <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/6-co-to-jest-przemoc>.

emocjonalny, manipulacja, śledzenie, nękanie telefonami, wysyłanie anonimów, nagabywanie;

- 3) przemoc seksualna – polega na zmuszaniu ofiary do jakiegokolwiek formy aktywności seksualnej, a także na zachowaniach sprowadzających ją do roli obiektu seksualnego, poprzez np. niechciane dotykanie, szczygnięcia, klepanie, żarty i gesty upokarzające seksualną naturę drugiej osoby;
- 4) przemoc ekonomiczna – obejmuje działania służące ograniczeniu swobodnego dysponowania pieniędzmi i własnymi dobrami bądź dostępu do dóbr wspólnych; może polegać np. na odbieraniu pieniędzy, kontrolowaniu wydatków, zmuszaniu do proszenia o pieniądze czy uniemożliwianiu podjęcia pracy².

Wśród form przemocy można wskazać także zaniedbanie, stanowiące formę przemocy ekonomicznej, polegające na naruszeniu obowiązku opieki ze strony bliskich osób, poprzez m.in. pozbawienie jedzenia, ubrania lub schronienia; uniemożliwianie dostępu do miejsc, w których zaspokajane są podstawowe potrzeby (np. łóżko, łazienka, kuchnia), nieudzielenie pomocy w chorobie³. Zaniedbanie w wielu przypadkach dotyczy osób niesamodzielnych, starszych bądź niepełnosprawnych.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem wielowymiarowym, mogącym przyjmować różne oblicza. Oprócz form wymienionych powyżej, warto również wskazać przemoc symboliczną, polegającą na narzucaniu sposobu rozumienia rzeczywistości, a także cyberprzemoc, czyli przemoc z użyciem nowoczesnych technologii, najczęściej telefonów komórkowych i internetu. To, co je łączy to konsekwencje. Stosowanie przemocy przez jednego z członków rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. Jej skutkiem mogą być nie tylko bezpośrednie szkody w sferze zdrowia fizycznego i psychicznego, ale także długotrwałe negatywne konsekwencje dla rozwoju dzieci. Specyfika tego zjawiska powoduje, iż jest ono trudne do rozpoznania. Niejednokrotnie ofiary trzymają je w tajemnicy, m.in. ze względu na związek emocjonalny ze sprawcą, obawę przed ostracyzmem społecznym, brak wiary w możliwość zmiany sytuacji czy traktowanie problemu jako prywatnej sprawy rodziny.

Z powyższych względów trudno określić, jak duża jest skala przemocy w rodzinie w Polsce. Niemniej jednak wyniki badań realizowanych w ostatnich latach wskazują na obecność tego zjawiska w życiu Polaków. Z badania TNS OBOP przeprowadzonego w 2010 roku na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wynika, że większość badanej populacji ma doświadczenia z przemocą w rodzinie – z własnego życia bądź poprzez znajomość rodzin dotkniętych tym problemem. Spośród badanych, 45% to osoby, które mieszkają bądź mieszkały w gospodarstwie domowym, w którym dochodzi/dochodziło do przemocy w rodzinie, przy czym ponad jedna piąta (22%) tych osób osobiście doświadczyła przemocy ze strony członka gospodarstwa domowego. Ponadto 60% respondentów twierdzi, że znają w swoim otoczeniu przynajmniej jedną rodzinę, w której dochodzi do przemocy wobec kobiet, natomiast 32% zna przypadki rodzin, w których występuje przemoc wobec mężczyzn⁴. Z sondażu przeprowadzonego na zlecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wynika natomiast, że co siódmy Polak (14%) był

² J. Mellibruda, *Charakterystyka przemocy w rodzinie*, http://www.niebieskalinia.pl/przewodnik_ustawa/poradnik_ekspertski_radza/01._Jerzy_Mellibruda.pdf.

³ <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/8-rodzaj-przemocy>.

⁴ http://www.mpips.gov.pl/gfx/mpips/userfiles/_public/1-2010_%20Raport-ogolnopolski_K-M_01-03-11.pdf. Badanie zostało przeprowadzone na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie kobiet i mężczyzn, w obu populacjach zrealizowano po 1500 wywiadów.

w 2014 roku świadkiem przemocy w rodzinie, jednak tylko dwie na pięć osób zgłosiło ten fakt odpowiednim instytucjom⁵.

Niniejszy dokument pn. *Gminny Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Łława lata 2017-2020* został opracowany, aby zwiększyć efektywność wysiłków podejmowanych przez lokalne służby społeczne. Program składa się z dwóch zasadniczych części: diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Łława oraz założeń wdrożeniowych (operacyjnych) służących rozwiązywaniu problemu przemocy w rodzinie, które łączą interdyscyplinarne procedury, metody i narzędzia stosowane na różnych poziomach: profilaktyki, interwencji, terapii i kompensacji. Nieodzownym ich elementem jest rozwój współpracy pomiędzy podmiotami tworzącymi gminny system pomocy i wsparcia, ponieważ bez współdziałania osób, instytucji i organizacji nie będzie możliwe osiągnięcie efektu synergicznego wzmacniającego cele i oczekiwane rezultaty programu.

1. Proces opracowania dokumentu

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Łława lata 2017-2020 został opracowany w okresie od października 2016 roku do końca lutego 2017 roku z zastosowaniem dwóch zasadniczych metod służących badaniu problemu oraz kreowaniu adekwatnych rozwiązań. Część diagnostyczna powstała głównie w oparciu o analizę danych zastanych, z kolei część wdrożeniowa programu zawiera cele oraz katalog niezbędnych kierunków działań, wypracowane podczas spotkania warsztatowego z udziałem członków gminnego zespołu interdyscyplinarnego, które odbyło się w dniu 23 lutego 2017 r. Wyniki prac z zastosowaniem poszczególnych metod były ze sobą „konfrontowane”, aby uzyskać jednolity i spójny opis zasobów, problemów i potrzeb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Łława.

Główne źródło informacji do diagnozy problemu przemocy w rodzinie stanowiły sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łławie oraz Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zasadniczo analiza została przeprowadzona dla przedziału czasowego 2015-2016, z zastrzeżeniem, iż przyjęto zasadę wykorzystywania danych rocznych najbardziej aktualnych na moment opracowywania dokumentu.

2. Uwarunkowania prawne i programowe w obszarze przemocy w rodzinie

Istotność omawianego problemu społecznego, który silnie negatywnie wpływa na funkcjonowanie osób oraz całych rodzin nim dotkniętych, znajduje swoje odzwierciedlenie w polskim ustawodawstwie. Zadania państwa w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar mają swoje źródło w *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.* W świetle jej art. 18: „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”, natomiast zgodnie z art. 71 ust. 1 „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.” Wyjątkowej ochronie Rzeczypospolitej Polskiej

⁵ <http://www.niebieskalinia.pl/edukacja/badania-i-raporty/5373-sondaz-na-zlecenie-msw-przemoc-w-rodzinie-wystepowanie-i-czestotliwosc-zglaszania>

podlegają ponadto prawa dzieci, albowiem „każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją” (art. 72 ust. 1).

Uregulowania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie znajdują się w szeregu ustaw, wśród których należy wymienić w szczególności ustawy:

- z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2016 poz. 930 ze zm.),
- z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2016 poz. 575 z późn. zm.),
- z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2016 poz. 487 z późn. zm.),
- z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. 2016 poz. 1137z późn. zm),
- z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2016 poz. 1749 ze zm.),
- z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. 1997 nr 90 poz. 557 ze zm.),
- z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. 2015, poz. 2082 ze zm.).

Kluczowym aktem prawnym jest cytowana wcześniej *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*. Określa ona zadania różnych organów państwa, w tym jednostek samorządu terytorialnego, w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie, a także wobec osób ją stosujących. W świetle art. 6 ust. 2 te same zadania do zadań własnych gminy należy:

- tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach nią zagrożonych;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Obok uregulowań prawnych, które wytyczają ramy możliwych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, należy również uwzględnić założenia dokumentów strategicznych i programowych różnych szczebli, wskazujących główne cele i kierunki polityki społecznej w tym obszarze. Na uwagę zasługuje przede wszystkim *Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020*. Jego cel główny stanowi „Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce”. Jest on realizowany poprzez cztery cele szczegółowe:

- 1) zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- 3) zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie;
- 4) zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Powyższe cele zostaną osiągnięte dzięki działaniom określonym w ramach czterech priorytetów, z których każdy oddziałuje na inną grupę odbiorców:

- 1) Profilaktyka i edukacja społeczna – ogół społeczeństwa, w tym osoby i rodziny zagrożone przemocą w rodzinie.
- 2) Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie – osoby dotknięte przemocą w rodzinie (w tym kobiety, mężczyźni, dzieci, współmałżonkowie lub partnerzy w związkach nieformalnych, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami lub osoby niesamodzielne).
- 3) Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie – osoby stosujące przemoc w rodzinie, jak również właściwe służby lub podmioty zajmujące się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc.
- 4) Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – przedstawiciele instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Na szczeblu wojewódzkim istotny jest *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2015-2020*. Jego główny cel stanowi „Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim” i realizowany jest poprzez sześć celów szczegółowych:

- 1) zwiększenie skuteczności działań profilaktycznych, edukacyjnych i wychowawczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy;
- 3) zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc;
- 4) podniesienie kompetencji i doskonalenie umiejętności osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 5) wzmacnianie współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim;
- 6) podniesienie wrażliwości społecznej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Program jest również zgodny ze *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Iławskim na lata 2015-2020*, a także ze *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Iława na lata 2015-2020*, której główne założenia w zakresie przeciwdziałania przemocy zostaną przybliżone w dalszej części Programu.

3. Diagnoza zasobów, problemów i potrzeb w zakresie objętym Programem

3.1. Skala zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Iława

W 2016 roku Gminę Iława zamieszkiwało 12 650 osób, z których 15% funkcjonowało w rodzinach objętych pomocą społeczną (615 rodzin; 1 818 osób w rodzinach). Ponad połowa z nich to rodziny z dziećmi (320 rodzin; 1354 osób), najczęściej z jednym bądź dwojgiem. Nieco ponad 27% to rodziny niepełne, natomiast 35% stanowią rodziny emerytów i rencistów.

Wśród najczęściej występujących powodów udzielania świadczeń mieszkańcom Gminy należy wskazać następujące:

- 1) ubóstwo (44 rodziny; 111 osoby w rodzinach),
- 2) bezrobocie (197 rodzin; 606 osób),

- 3) długotrwała lub ciężka choroba (259 rodzin; 682 osób),
- 4) niepełnosprawność (255 rodziny; 695 osób),
- 5) potrzeba ochrony macierzyństwa (140 rodzin; 697 osoby),
- 6) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (157 rodzin; 636 osób).

Przemoc w rodzinie, jako powód korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy Iława, występuje znacznie rzadziej. W 2016 roku dotyczyła 11 rodzin, w których funkcjonowały 36 osób, co oznacza, że z tytułu przemocy w rodzinie z pomocy społecznej korzystało jedynie 4% wszystkich rodzin objętych wsparciem. W 2015 roku było to 21 rodzin (55 osób). Warto zauważyć, że w 2016 roku liczba rodzin, które korzystają z pomocy społecznej istotnie się zmniejszyła, w tym również z powodu przemocy w rodzinie.

Tabela 1. Wybrane dane dotyczące pomocy społecznej w Gminie Iława w latach 2015-2016

Wyszczególnienie	2015	2016
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	1175	990
Liczba rodzin	697	615
- w tym korzystających z pomocy z tytułu przemocy w rodzinie	21	11
Liczba osób w rodzinach	2 186	1818
- w tym korzystających z pomocy z tytułu przemocy w rodzinie	55	36

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

Niewykluczone jednak, że dane te odzwierciedlają specyfikę zjawiska przemocy w rodzinie. Główne powody udzielania świadczeń z pomocy społecznej mogą bowiem stanowić jedynie „wierzchołek góry lodowej”, pod którym kryją się inne dysfunkcje – te, o których trudniej mówić, których osoby nimi dotknięte z różnych powodów nie chcą lub nie mogą ujawnić. Przemoc w rodzinie może współwystępować m.in. z uzależnieniami, bezrobociem, ubóstwem, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy niepełnosprawnością. Istotnych danych na temat zjawiska przemocy w rodzinie dostarczają sprawozdania dotyczące stosowania procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty.

W 2015 roku realizowano 86 procedur „Niebieskie Karty”, w tym 51 wszczętych w badanym roku a 35 kontynuowanych z 2014 r. Większość procedur NK wszczętych było przez policję (49) natomiast pozostałe 2 wszczęli przedstawiciele oświaty i ochrony zdrowia. Zakończono 55 procedur i wszystkie z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy.

W 2016 roku łącznie realizowano 72 procedury „Niebieskie Karty”, w tym 35 kontynuowanych z 2015 roku. Liczba NK-A wszczynających procedurę wynosiła 37, z czego 35 wypełnionych zostało przez policję, a 2 przez przedstawicieli oświaty. W porównaniu do 2015 roku liczba NK wszczynających procedurę zmniejszyła się o 14 i to głównie dotyczy formularzy wypełnianych przez policję (12). Procedura została zakończona w 45 przypadkach i wszystkie z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. W 2016 roku, w porównaniu do 2015 roku, odnotowano spadek liczby rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.

Tabela 2. Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty w latach 2015-2016

Wyszczególnienie	2015	2016
Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę NK	51	37
Liczba NK wszczynających procedurę, w tym:	51	37
- wypełnione przez policję	49	35
- wypełnione przez przedstawicieli pomocy społecznej	0	0
Liczba rodzin objętych procedurą NK	51	45
Liczba zakończonych procedur NK w przypadku:	55	45
- ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	55	45
- rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań	0	0
Liczba realizowanych procedur ogółem:	86	72

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

Na skalę zjawiska przemocy w rodzinie mogą wskazywać dane dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego. W jego ramach w 2016 roku zostało utworzonych 51 grup roboczych, które objęły pomocą 108 osób z 45 rodzin. Wśród tych osób było 40 kobiet i 36 mężczyzn oraz 32 dzieci. W porównaniu do 2015 roku liczba osób objętych pomocą zmniejszyła się o 52 osoby. W latach 2015-2016 utworzono łącznie 103 grupy robocze, które odbyły 445 posiedzeń.

Tabela 3. Wybrane dane dotyczące funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2015-2016

Wyszczególnienie	2015	2016
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4
Liczba utworzonych grup roboczych	52	51
Liczba posiedzeń grup	292	153
Liczba osób objętych pomocą grup roboczych	160	108
- kobiety	52	40
- mężczyźni	46	36
- dzieci	62	32
- osoby starsze	7	26
- osoby niepełnosprawne	12	12
Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych	51	41

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

Osoby dotknięte przemocą w rodzinie bądź nią zagrożone znajdują się w grupie osób korzystających z pomocy w ramach Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego. W 2016 roku w jego ramach porady psychologa zasięgnęło 32 osób, porady prawnej – 20 osób, natomiast z porad terapeuty ds. uzależnień – 45 osób. Usługi poradnictwa w zakresie przemocy w rodzinie świadczone były również przez pracowników socjalnych w godzinach ich pracy (56 osób). Dla porównania w 2015 roku z poradnictwa socjalnego skorzystało 52 osoby, natomiast z psychologicznego – 54 osób. Ponadto 48 osób uzyskało poradę prawną, a 2 osoby poradnictwo medyczne, poradnictwo zawodowe i rodzinne 8 osób.

Analizie poddano również dane pozyskane z Komendy Powiatowej w Łławie dotyczące interwencji domowych. Niepokojące jest to, że w latach 2014-2016 ogólna liczba interwencji w Gminie Łława ma tendencję wzrostową - zwiększyła się dwukrotnie tj. z 78 do

156. Jednakże liczba interwencji, w trakcie których stwierdzono przemoc w rodzinie wykazuje tendencję malejącą ponieważ zmniejszyła się znacząco, bo z 76 do 35.

Tabela 4. Wybrane dane dotyczące interwencji domowych oraz przemocy w rodzinie w latach 2015-2016

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Interwencje domowe policji	78	104	156
Interwencje, w trakcie których stwierdzono przemoc w rodzinie	76	49	35

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH KOMENDY POWIATOWEJ POLICJI W ŁAWIE.

W 2016 roku policja ujawniła 35 osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie. Liczby te zmniejszyły się w porównaniu do 2014 roku o 64%.

Dane te mogą wskazywać na to, że działania służb zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w Gminie Ława przynoszą pozytywny skutek w postaci wzrostu świadomości społecznej, że tego rodzaju zachowania wobec osób najbliższych są karalne i społecznie nieakceptowane.

Z drugiej zaś strony mamy świadomość, że jest to nadal temat „tabu” i wiele rodzin tkwi w świecie „przemocy”. Często dla dobra najbliższych toleruje zachowania przemocowe, które z upływem czasu stają się coraz bardziej drastyczne.

3.2 System przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Ława

Gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie obejmuje instytucje działające w obszarze usług społecznych, takich jak pomoc społeczna, oświata i wychowanie, ochrona zdrowia i bezpieczeństwo publiczne. Są to następujące:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ławie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ławie i prowadzony w jej ramach Punkt Konsultacyjny,
- Komenda Powiatowa Policji w Ławie,
- Szkoła Podstawowa w Frednowach,
- Samorządowa Szkoła Podstawowa w Gałdowie,
- Samorządowa Szkoła Podstawowa w Lasecznie,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Wikielcu,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Tynwałdzie,
- Samorządowa Szkoła Podstawowa w Franciszkowie
- Samorządowa Szkoła Podstawowa Rudzienice,
- Samorządowa Szkoła Podstawowa w Gromotach,
- Samorządowa Szkoła Podstawowa w Ząbrowie,
- Samorządowe Gimnazjum w Ząbrowie,
- Samorządowe Gimnazjum w Franciszkowie,
- Ośrodek Zdrowia „Rodzina” z Filią w Ząbrowie i Rudzienicach,
- Placówki Wsparcia Dziennego w Ławie,
- Oddział Terapii Uzależnień od Alkoholizmu i Współuzależnień w Ławie,
- Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholizmu i Współuzależnień w Ławie,

- Ośrodek Psychoedukacji Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie w Łławie,
- Sąd Rejonowy w Łławie/ Kuratorskie Służby Sądowe,
- Stowarzyszenie „Przystań” w Łławie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łławie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łławie jest podstawową jednostką organizacyjną Gminy Łławie w systemie pomocy społecznej. Realizuje on ustawowe zadania gminy w zakresie pracy z osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej, polegające w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń; pracy socjalnej; analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej; realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych; rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. W zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie pracownicy GOPS w Łławie m.in. podejmują działania interwencyjne w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, biorą udział w spotkaniach grup roboczych, kierują wnioski do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łławie o objęcie leczeniem odwykowym. GOPS odgrywa istotną rolę w procesie diagnozowania zjawiska przemocy w rodzinach, pracy z rodzinami poprzez rolę asystenta rodziny oraz budowania świadomości społecznej w zakresie dysfunkcji rodzin.

GOPS w Łławie, od momentu utworzenia w 2011 roku Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzi obsługę administracyjno - biurową Zespołu. Tryb i sposób powoływania i odwoływania jego członków, a także szczegółowe warunki funkcjonowania zostały określone Uchwałą Nr III/16/2011 Rady Gminy Łława z dnia 21 stycznia 2011 r. Działania ZI mają na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy w środowisku rodzinnym, a także kompleksowe wsparcie rodziny w celu przywrócenia prawidłowego jej funkcjonowania w społeczeństwie. W skład ZI wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, GKRPA, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowej oraz kuratorzy sądowi. Zespół Interdyscyplinarny tworzy dla indywidualnych przypadków grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie.

W świetle art. 9d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”. Procedura ta obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Szczegółowe zasady jej stosowania zawiera *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”* (Dz. U. 2011 nr 209 poz. 1245).

Pomoc i wsparcie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe oraz przemoc, udzielane są przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łławie. GKRPA inicjuje działania w zakresie m.in. zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu; udzielania rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej oraz prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii. Podejmuje również czynności

zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego. GKRPA w Łławie prowadzi Punkt Konsultacyjny, w którym pomocy mieszkańcom Gminy udziela psycholog i terapeuta uzależnień, prawnik. Uczestnikami Punktu są osoby uzależnione od alkoholu, osoby współuzależnione, DDA (Dorośle Dzieci Alkoholików), osoby wobec których stosowana jest przemoc, a także osoby utrzymujące abstynencję i wspomagające się kontaktem z terapeutą.

Istotnym elementem gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest policja. Funkcjonariusze z Komendy Powiatowej Policji w Łławie podejmują działania interwencyjne w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, diagnozują problem przemocy w rodzinie w odniesieniu do działań Policji, współpracują w realizacji planu pomocy opracowanego dla indywidualnego przypadku, upowszechniają informacje o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym, monitorują sytuację rodzin dotkniętych przemocą, dokumentują działania podejmowane wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efekty tych działań, realizują działania prewencyjne w środowiskach zagrożonych przemocą, a także inicjatywy edukacyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy i innym dysfunkcjom.

W zakresie profilaktyki przemocy w rodzinie oraz wczesnej diagnozy tego zjawiska warto również zwrócić uwagę na rolę szkół funkcjonujących w Gminie Łława. Realizują one szereg działań edukacyjnych, takich jak warsztaty, pogadanki, lekcje wychowawcze na temat przemocy oraz zajęcia pozalekcyjne, a także biorą udział w programach i kampaniach społecznych. Uczniowie mogą liczyć na pomoc pedagogów szkolnych i wychowawców, na bieżąco monitorowana jest ich sytuacja szkolna i rodzinna, a w pracy dydaktycznej i wychowawczej uwzględnia się indywidualną sytuację każdego ucznia. Pedagodzy na bieżąco podejmują działania interwencyjne związane z przypadkami przemocy w rodzinie, polegające na rozmowach z uczniami i rodzicami oraz informowaniu o możliwościach uzyskania wsparcia we właściwych instytucjach. Przedstawiciele oświaty mogą również podejmować działania w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”.

W pracach Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych uczestniczą także przedstawiciele służby zdrowia, w tym pielęgniarki środowiskowe z Ośrodka Zdrowia „Rodzina”. Ich rola jest szczególnie ważna w profilaktyce i wczesnej diagnozie zjawiska przemocy w rodzinie.

Elementem wspierającym gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest także Placówka Wsparcia Dzienne, prowadzona przez Gminę Łława i która prowadzi swoje filie przy 7 szkołach podstawowych na terenie gminy. W toku pracy opiekuńczo-specjalistycznej prowadzone są tam zajęcia, zarówno w formie indywidualnej jak i grupowej, obejmujące zagadnienia w zakresie m.in. profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania agresji i przemocy oraz rozwiązywanie konfliktów.

Warto również wskazać instytucje powiatowe, których zakres zadań obejmuje kwestie przemocy w rodzinie i które są dostępne dla mieszkańców Gminy Łława. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łławie, będące główną jednostką pomocy społecznej w Powiecie Łławskim, prowadzi Powiatowy Punkt Interwencji Kryzysowej w Łławie, którego działanie opiera się o klasyczne rozumienie interwencji kryzysowej jako kompleksu zintegrowanych, interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób, rodzin a nawet całych grup społecznych, których celem jest zapobieganie utracie lub przywracanie utraconej równowagi w wymiarze psychicznym i społecznym, zdolności do działania i autonomii.

Przy PCPR w Łławie funkcjonuje również Specjalistyczne Poradnictwo Rodzinne, którego celem jest wsparcie rodzin w wypełnianiu podstawowych funkcji, łagodzenie objawów trudnych sytuacji rodzinnych, przywracanie równowagi psychicznej jej członków, wzmacnianie umiejętności radzenia sobie z codziennymi obowiązkami, pomoc w unormowaniu sytuacji prawnej rodzin, a także przeciwdziałanie zjawiskom patologii. W omawianym zakresie udzielane jest poradnictwo prawne, psychologiczne, pedagogiczne, a także grupa wsparcia dla rodzin zastępczych prowadzona przez terapeutę. PCPR wdraża ponadto programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.

Ponad to istotną rolę w gminnym systemie wsparcia osób uwikłanych w przemoc domową odgrywają instytucje takie jak: Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnień w Łławie oraz Ośrodek Psychoedukacji, Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie w Łławie.

3.3 Główne wnioski i postulaty realizacyjne

Biorąc pod uwagę powyższe analizy, jak również opinie osób reprezentujących służby społeczne w Gminie Łława (wchodzących w skład zespołu interdyscyplinarnego), należy stwierdzić, iż lokalny system profilaktyki oraz wsparcia środowisk dotkniętych problemem przemocy w rodzinie działa dobrze. Niemniej nie brakuje w nim pewnych potrzeb i spraw do załatwienia, przede wszystkim natury organizacyjnej i finansowej. Można ponadto wskazać kilka poważniejszych wyzwań odnoszących się do całej społeczności gminnej oraz pozycji pracowników służb społecznych w systemie.

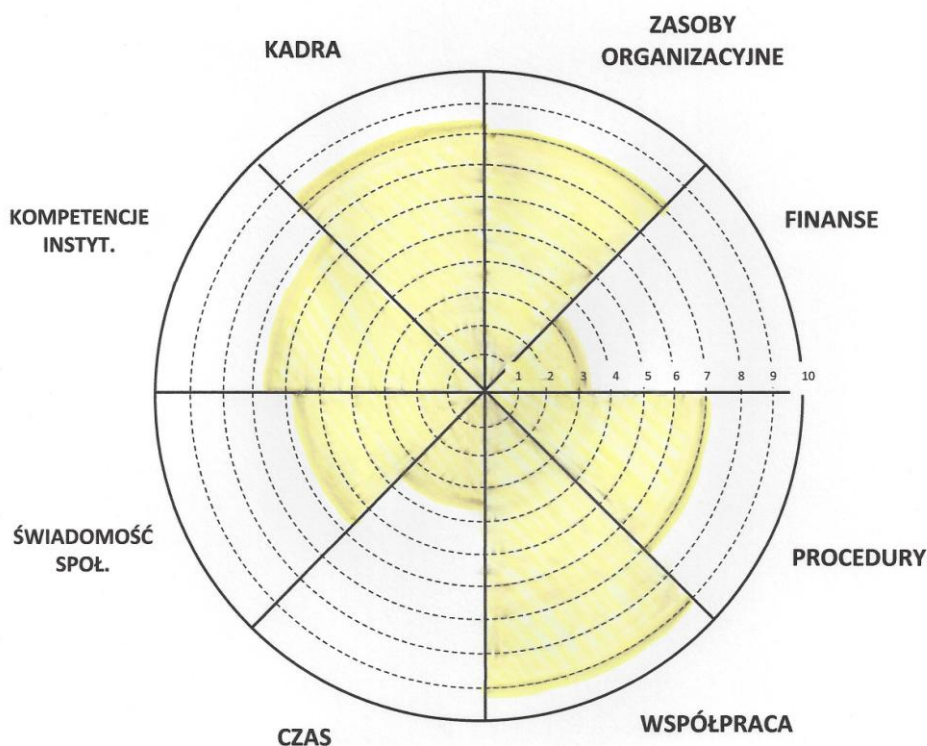
Istotnym wyzwaniem jest położenie Gminy Łława oraz jej duża powierzchnia terytorialna, co wiąże się z dość dużymi odległościami zarówno do miasta powiatowego – Łławy, jak i do stolicy województwa – Olsztyna. Oznacza to również utrudniony dostęp do wielu instytucji zajmujących się profesjonalnie problemem przemocy w rodzinie oraz konieczność zapewniania jak najbardziej kompleksowego wsparcia na obszarze Gminy. Wśród szczegółowych problemów i potrzeb, na jakie wskazują pracownicy służb społecznych, należy wymienić przede wszystkim:

- a) organizacja prac Zespołu Interdyscyplinarnego, w tym m.in. spotkania w godzinach pracy, koliduje z obowiązkami służbowymi członków, utrudniając ich aktywny udział;
- b) potrzeba organizacji szkoleń i superwizji dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych, służących podnoszeniu ich wiedzy i świadomości, przeciwdziałaniu wypaleniu zawodowemu oraz wypracowaniu procedur i mechanizmów współpracy;
- c) brak organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, które mogłyby wesprzeć zasoby instytucjonalne systemu;
- d) brak ciągłości działań informacyjnych i profilaktycznych, m.in. z uwagi na ograniczony czas trwania kampanii informacyjno-promocyjnych oraz incydentalny (konkursowy) charakter wsparcia pochodzącego ze środków zewnętrznych;
- e) biurokratyzacja służb społecznych powoduje, iż osoby pracujące z rodzinami nie mogą poświęcić wystarczająco dużo czasu na bezpośredni kontakt z klientami oraz wspieranie ich w radzeniu sobie z problemami;
- f) potrzeba zatrudnienia psychoterapeutów zajmujących się pracą z ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie oraz specjalisty, który poprowadziłby grupy samopomocowe;
- g) zbyt mała liczba kampanii społecznych oraz programów profilaktyczno-edukacyjnych dotyczących przemocy w rodzinie skierowanych do ogółu mieszkańców gminy, wykorzystujących np. plakaty, ulotki, imprezy, warsztaty i konkursy;
- h) na terenie gminy brakuje zasobów mieszkaniowych, które można byłoby zaadoptować np. na mieszkania chronione bądź ośrodki wsparcia;

- i) niechęć osób dotkniętych przemocą do ujawniania swojej sytuacji, spowodowana m.in. silnymi stereotypami społecznymi oraz niskim poziomem zaufania do instytucji;
- j) nikłe możliwości oddziaływania gminnego zespołu interdyscyplinarnego na sprawcę przemocy w rodzinie, który nie jest zobligowany do udziału w procedurze NK;
- k) niedostateczne wykorzystanie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, z powodu m.in. braku woli współpracy ze strony sprawcy, nadmiar obowiązków pracowników socjalnych.

Trzeba zaznaczyć, iż najłabiej ocenianymi – przez członków zespołu interdyscyplinarnego – elementami systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Ława są finanse oraz czas. Natomiast najlepiej oceniane są współpraca (w ramach zespołu), zasoby kadrowe i organizacyjne.

Rysunek 1. Ocena wybranych elementów gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE.

Część spośród wyżej wymienionych kwestii leży w bezpośredniej gestii Gminy Ława, natomiast niektóre z nich podlegają w dużej mierze innym podmiotom (np. administracji rządowej), zaś samorząd gminny może wpływać na nie jedynie pośrednio. Ponadto pomimo „systemowego” podejścia do kwestii przeciwdziałania przemocy w rodzinie jako jednego z istotnych zadań państwa polskiego, nie należy zapominać, iż, czynnikiem ograniczającym skuteczność działań staje się dość często brak woli ze strony ofiar i sprawców przemocy, aby poprawić swoją sytuację życiową, jak również społecznie i kulturowo uwarunkowane stereotypowe przekonania, w szczególności odnośnie roli kobiet i mężczyzn czy pozycji dzieci w rodzinie. Z jednej więc strony, instytucje profesjonalnie zajmujące się problemem powinny podejmować i rozwijać dostępne procedury i narzędzia, aby skutecznie pomóc. Z drugiej jednak strony, nie należy zapominać, kto jest odpowiedzialny za występowanie zjawiska

przemocy w rodzinie, zaś potencjalnym sprawcą czy sprawczynią (a zatem również ofiarą) może stać się niemal każdy mieszkaniec Gminy Łława.

4. Cele i zadania Programu

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Łława na lata 2017-2019 skierowany jest do ofiar przemocy w rodzinie, sprawców przemocy w rodzinie, świadków sytuacji przemocy, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy rodzinie, a także do całej społeczności lokalnej. Wszystkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy domowej, jak i ochronie rodzin nią zagrożonych. Aby efektywnie zapobiegać problemowi oraz zwalczać niepożądane zachowania, konieczne jest wzmacnianie kompleksowości i spójności systemu wsparcia opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, w tym zwłaszcza różnorodnych form profilaktyki oraz dostępu do specjalistów.

Rysunek 2. Metody oddziaływania na problem przemocy w rodzinie

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE.

Pomimo, iż istnieją pewne czynniki indywidualne⁶, które zwiększają ryzyko stosowania przez niektóre osoby przemocy wobec swoich najbliższych w sposób uporczywy, podlegający sankcji określonej w art. 207 kodeksu karnego (przestępstwo znęcania się nad rodziną), to jednak sporadyczne oraz bardziej „subtelne” przejawy zachowań, spełniających ustawową definicję przemocy w rodzinie, mogą pojawić się w bardzo różnych sytuacjach i środowiskach. Z tego względu szczególny nacisk w ramach Programu powinien być położony na działania prewencyjne wyprzedzające wystąpienie przejawów niedostosowania społecznego oraz będących ich skutkiem sytuacji kryzysowych. Działania profilaktyczne skupiające się na edukacji społecznej, poradnictwie i samopomocy powinny być adresowane do osób zagrożonych przemocą w rodzinie, a także do ogółu mieszkańców gminy.

Drugi ważny obszar, w ramach którego powinny być realizowane działania Programu, dotyczy interwencji służb społecznych. Szczególnego znaczenia nabiera tu wzmacnianie potencjału osób i instytucji „pierwszego kontaktu” do skutecznego reagowania na sygnały mogące świadczyć o wystąpieniu przemocy w danej rodzinie. Ponadto należy dążyć do zwiększania dostępności oraz jakości oferty w zakresie pomocy i wsparcia dla poszczególnych

⁶ Takie jak np. uzależnienie od alkoholu, osobowość nieprawidłowa, organiczne uszkodzenia mózgu; <http://www.niebieskalinia.pl/pismo/wydania/dostepne-artykuly/4316-zrozumiec-sprawcow-przemocy>

osób i całych rodzin dotkniętych problemem. Natomiast sankcje karne, towarzyskie czy moralne, odnoszące się do sprawców przemocy, zostały przedstawione jako wierzchołek piramidy oddziaływań, ponieważ są one niezbędne, jednak nie powinny stanowić głównej formy reagowania przez państwo i społeczeństwo na problem.

4.1. Cel główny i cele szczegółowe

Niniejszy Program stanowi uszczegółowienie założeń *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ława na lata 2015-2020*, która jako główny (nadrzędny) cel gminnej polityki społecznej stawia:

Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Ława.
--

Celowi temu będą służyły m.in. działania podejmowane w związku z przemocą w rodzinie, które wpisują się bezpośrednio w następujące priorytety i cele Strategii:

- Priorytet II. „Działania na rzecz poprawy zdrowia mieszkańców”, cel strategiczny: Poprawa stanu zdrowia ludności gminy: Cel operacyjny: 2.1 wzrost świadomości społecznej na temat profilaktyki zdrowotnej; 2.2 poprawa kondycji fizycznej i psychicznej mieszkańców gminy; 2.3 Zmniejszenie skali problemu uzależnień; 2.4 Zwiększenie usług zdrowotnych
- Priorytet III. „Kreowanie warunków do lepszego funkcjonowania rodzin” cel strategiczny : „Poprawa funkcjonowania rodzin na terenie gminy”, cel operacyjny 3.1 Wzmocnienie kompetencji rodziców, 3.2 Zmniejszenie skali problemów związanych z dysfunkcjami w rodzinie, 3.4 Profesjonalizacja działań instytucji i organizacji lokalnych w ramach systemu wspierania rodziny.

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych zakłada wdrażanie różnorodnych, kompleksowych, interdyscyplinarnych metod i narzędzi, które łączą kompetencje i zasoby samorządu gminnego oraz partnerów lokalnych i regionalnych. Strategia integruje podmioty działające w sferze pomocy społecznej, rynku pracy, mieszkalnictwa, zdrowia, edukacji, kultury i sportu oraz bezpieczeństwa publicznego.

Biorąc pod uwagę opisane wyżej założenia Strategii oraz wnioski i rekomendacje sformułowane w części diagnostycznej (rozdział 2.), został zdefiniowany cel główny oraz cele szczegółowe Programu. Zostaną osiągnięte w wyniku realizacji zadań, których katalog uporządkowano w formie trzech priorytetów obejmujących różnorodne metody i narzędzia odnoszące się do następujących zagadnień:

- profilaktyki i edukacji społecznej,
- pracy z osobami i rodzinami dotkniętymi problemem,
- zadań i relacji wewnątrz systemu instytucjonalnego.

Cel główny Programu:

**Wzrost skuteczności systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
w Gminie Ława.**

Cele szczegółowe:

1. Wzmacnianie oddziaływań profilaktycznych służących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

2. Zwiększanie dostępności pomocy i ochrony dla ofiar przemocy w rodzinie oraz efektywności oddziaływań względem sprawców.

3. Rozwój potencjału oraz współpracy osób, instytucji i organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Użyte w celu głównym pojęcie „skuteczność” kładzie nacisk na pożądane efekty działań podejmowanych przez instytucje i organizacje tworzące gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Innymi słowy chodzi o to, aby w wyniku realizacji Programu zostały osiągnięte jak najlepsze rezultaty skutkujące poprawą w funkcjonowaniu osób, rodzin i całej społeczności lokalnej, a także usprawnieniami w zakresie działania oraz kooperacji pomiędzy podmiotami instytucjonalnymi. Dzięki integracji ww. zagadnień będzie możliwe osiągnięcie efektu synergicznego, wykraczającego poza działania poszczególnych osób, grup czy organizacji.

4.2. Priorytet I: Przeciwdziałanie występowaniu zjawiska przemocy w rodzinie

Profilaktyka obejmuje wszystkie działania służące zapobieganiu występowaniu negatywnych zjawisk, stanowi zatem ważny obszar oddziaływań zarówno w sferze indywidualnej, rodzinnej, jak i w odniesieniu do całego społeczeństwa. Składa się na nią m.in. budowanie świadomości społecznej, kształtowanie odpowiedzialności i umiejętności interpersonalnych, rozwijanie związków z grupą społeczną, a także tworzenie odpowiednich warunków rozwoju dzieci i godnego funkcjonowania rodzin. Oddziaływania profilaktyczne mogą być realizowane m.in. poprzez informację i promocję, edukację oraz wychowanie.

Nazwa i opis zadania:	Termin realizacji:			
	2017	2018	2019	2020
1. Organizacja kampanii i akcji społecznych na temat problemu przemocy w rodzinie. - Zadanie może być realizowane zarówno poprzez udział w inicjatywach ogólnokrajowych lub regionalnych, jak i przedsięwzięcia własne gminy (o zasięgu lokalnym). - Konieczne jest łączenie różnorodnych metod i kanałów przekazu, aczkolwiek formy aktywizujące uczestników (np. spotkania, warsztaty) powinny przeważać nad formami biernymi (takimi jak plakaty, ulotki czy artykuły prasowe).	X	X	X	X
2. Programy wychowawcze i profilaktyczne adresowane do dzieci i młodzieży oraz ich rodziców. - Zadanie powinno być realizowane przede wszystkim w placówkach oświatowych w ramach zajęć lekcyjnych, a ponadto z wykorzystaniem różnych pozaszkolnych form edukacji jako sposobu na konstruktywne spędzanie czasu wolnego (np. zajęcia sportowe, artystyczne, wyjazdy, biwaki, wolontariat) przez dzieci i młodzież oraz całe rodziny. - Ważnym aspektem tych działań powinno być kształtowanie wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców odpowiednich kompetencji osobistych i społecznych, np. umiejętności radzenia sobie z trudnymi emocjami, pracy zespołowej, rozwiązywania konfliktów, empatii i asertywności.	X	X	X	X
3. Promocja prawidłowych metod wychowawczych i postaw	X	X	X	X

<p>rodzicielskich.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Edukowanie rodziców i opiekunów powinno odbywać się poprzez spotkania ze specjalistami oraz szkolenia, w ramach których uczestnicy mogą nabywać praktycznych umiejętności oraz dzielić się swoimi doświadczeniami. - Upowszechnianiu wartości rodzinnych i pozytywnych postaw, np. miłości, wzajemnego szacunku, akceptacji i zrozumienia, mogą służyć również imprezy integracyjne dla rodzin, występy artystyczne, konkursy, artykuły prasowe i inne. 				
<p>4. Edukacja prawna i obywatelska mieszkańców.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Edukowanie mieszkańców gminy w zakresie przysługujących im praw oraz obowiązków, z uwzględnieniem tematyki przemocy w rodzinie – poprzez uświadamianie prawnych aspektów problemu, budowanie poczucia podmiotowości (zwłaszcza wśród osób starszych, zależnych), a także udzielanie informacji o instytucjach, placówkach i organizacjach działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie. 	X	X	X	X
<p>5. Rozpoznanie sytuacji społeczno-zawodowej rodzin w kierunku identyfikacji i przeciwdziałania ryzyku przemocy.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Działania podejmowane przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny i innych specjalistów pracujących z rodzinami, które ze względu na deficyt kapitału życiowego oraz doświadczanie różnych trudności są szczególnie zagrożone przemocą domową. - Efektem działań diagnostycznych powinny być plany pomocy rodzinie uwzględniające – w zależności od potrzeb – poradnictwo zawodowe, socjalne, prawne, psychologiczne, terapię uzależnień, pogadanki, grupy samopomocowe, wsparcie w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, jak również trening indywidualny lub grupowy umożliwiający nabycie praktycznych umiejętności radzenia sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi. 	X	X	X	X
<p>Podmioty realizujące:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Urząd Gminy w Iławie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie, Placówka Wsparcia Dziennego w Iławie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Iławie, Gminny Ośrodek Kultury w Lasecznie, Gminne Biblioteki Publiczne w Iławie, szkoły, sołectwa, ✓ Komenda Powiatowa Policji w Iławie, organizacje pozarządowe, organizacje kościelne, zakłady opieki zdrowotnej i inne. 			
<p>Oczekiwane efekty działań:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pogłębienie wiedzy społeczeństwa o zjawisku przemocy w rodzinie oraz sposobach radzenia sobie z tym problemem. • Zwiększenie społecznej wrażliwości i zaangażowania w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. • Wzmocnienie wśród mieszkańców przekonań, postaw i kompetencji sprzyjających samodzielności, zaradności życiowej oraz poczuciu własnej wartości. • Zapobieżenie powstawaniu mechanizmów przemocy domowej w rodzinach doświadczających trudności w funkcjonowaniu. 			

4.3. Priorytet II: Działania wobec rodzin dotkniętych problemem

Specyfika zjawiska przemocy w rodzinie polega na tym, że dotyka ono osoby najbliższe żyjące w jednej rodzinie czy gospodarstwie domowym, połączone więzami rodzinnymi, małżeńskimi bądź partnerskimi. Silny związek osoby stosującej przemoc z jej ofiarą/ofiarami jest jedną z najczęstszych przyczyn tego, że wiele przypadków przemocy w rodzinie nigdy nie wychodzi na jaw. Jeśli jednak uda się je rozpoznać i zdiagnozować, trzeba zastosować właściwe i

skuteczne środki oddziaływania (interwencyjne, terapeutyczne, korekcyjne) wobec całej rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony ofiar, w tym zwłaszcza dzieci i młodzieży oraz osób zależnych (starszych i niepełnosprawnych).

Nazwa i opis zadania:		Termin realizacji:			
		2017	2018	2019	2020
1. Prowadzenie zintegrowanych działań przez Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. - Kontynuowanie kompleksowej działalności gminnego zespołu interdyscyplinarnego, obejmujące w szczególności diagnozowanie problemu, inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą, prowadzenie procedury „Niebieskie Karty”, opracowanie planów pomocy w indywidualnych przypadkach, jak również monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy lub są zagrożone wystąpieniem przemocy.		X	X	X	X
2. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym. - Przygotowanie materiałów informacyjnych (np. ulotek, broszur) oraz umieszczenie ich w miejscach ogólnie dostępnych. - Przygotowanie i umieszczenie informacji na stronie internetowej GOPS, a następnie regularna jej aktualizacja.		X	X	X	X
3. Rozwój oferty wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. - Kompleksowość działania umożliwiająca ochronę ofiar przed dalszym krzywdzeniem (szybka i skuteczna interwencja, włącznie z odizolowaniem ofiar od sprawcy przemocy) oraz opracowanie i wdrażanie planu pomocy dostosowanego do potrzeb, zasobów i deficytów osób/rodzin objętych wsparciem. - Dążenie do rozszerzenia zakresu dotychczas realizowanych usług adresowanych do ofiar przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez zatrudnienie psychoterapeuty oraz specjalisty, który poprowadziłby grupy samopomocowe.		X	X	X	X
4. Praca z osobami stosującymi przemoc w rodzinie. - Informowanie o konsekwencjach stosowania przemocy, o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, a także o możliwościach udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (współpraca z PCPR oraz podmiotami realizującymi programy).		X	X	X	X
Podmioty realizujące:	✓ Urząd Gminy w Iławie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie, Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; ✓ Komenda Powiatowa Policji w Iławie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie.				
Oczekiwane efekty działań:	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz dostępności różnorodnych form specjalistycznej pomocy. • Wzmocnienie oddziaływań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc. • Poprawa efektywności procedur pomocy w doprowadzeniu do trwałego ustania przemocy w rodzinie. 				

4.4. Priorytet III: Kompetencje i współpraca międzyinstytucjonalna

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga podejmowania komplementarnych i spójnych działań przez różne instytucje – nie tylko jednostki samorządu gminnego, ale również

podmioty współpracujące, funkcjonujące między innymi w obszarze pomocy społecznej, bezpieczeństwa publicznego, wymiaru sprawiedliwości, oświaty i wychowania oraz ochrony zdrowia. Bardzo ważna jest ich koordynacja na szczeblu gminy, zapewnienie sprawnego przepływu informacji, posiadanie jasnych procedur działania, jak również stałe podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zapobieganie ich wypaleniu zawodowemu.

Nazwa i opis zadania:		Termin realizacji:			
		2017	2018	2019	2020
1. Spotkania i warsztaty interdyscyplinarne dla instytucji i organizacji lokalnych. - Niezbędny jest wspólny w nich udział przedstawicieli służb społecznych, oświaty, opieki zdrowotnej, wymiaru sprawiedliwości (policja, prokuratura, kuratorzy, sędziowie), jak również lokalnych decydentów, aby wszystkie strony zaangażowane w proces przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz udzielające wsparcia środowiskom dotkniętym tym problemem mogły lepiej poznać swoje kompetencje, możliwości i ograniczenia, a także wypracować skuteczniejsze mechanizmy komunikacji i współpracy.		X	X	X	X
2. Różne formy edukacji rozwijające kompetencje osób realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. - Mogą to być szkolenia, wizyty studyjne, konferencje, seminaria itp. organizowane zarówno przez Gminę, lokalnych partnerów, jak i podmioty zewnętrzne, w których udział będzie służył podnoszeniu wiedzy oraz nabywaniu/rozwijaniu umiejętności przez osoby realizujące działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.		X	X	X	X
3. Zapewnienie wsparcia dla osób profesjonalnie zajmujących się pracą z rodzinami dotkniętymi przemocą. - Pracownicy instytucji i organizacji, którzy zajmują się udzielaniem bezpośredniej pomocy dla ofiar i sprawców przemocy, powinni otrzymywać wsparcie psychologiczne, superwizyjne i inne, które zapobiegnie ich wypaleniu zawodowemu, a zarazem będzie służyło zwiększeniu efektywności podejmowanych działań.		X	X	X	X
Podmioty realizujące:	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Urząd Gminy w Iławie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Iławie, Gminny Zespół Interdyscyplinarny, Placówka Wsparcia Dziennego w Iławie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, gminne placówki oświatowe; ✓ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie, ✓ Komenda Powiatowa Policji w Iławie, Sąd Rejonowy w Iławie, Prokuratura Rejonowa w Iławie; ✓ Administracja rządowa, Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie, ✓ Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Olsztynie; ✓ organizacje pozarządowe, organizacje kościelne, zakłady opieki zdrowotnej i inne. 				
Oczekiwane efekty działań:	<ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie kompetencji pracowników instytucji realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. • Wzmocnienie współpracy między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Iława. • Usprawnienie procedur w zakresie wymiany informacji oraz współpracy pomiędzy osobami wchodzącymi w skład zespołu interdyscyplinarnego i lokalnymi partnerami. 				

4.5. Warunki skutecznej realizacji celów i zadań Programu

Jakkolwiek założeniom Programu przyświeca długoterminowa i ambitna wizja rozwoju społecznego Gminy Ława jako wspólnoty samorządowej, w której problem przemocy w rodzinie w zasadzie nie istnieje, to jednak autorzy niniejszego opracowania mają świadomość licznych barier i ograniczeń (wymienionych przede wszystkim w podrozdziale 3.4.), które mogą znacząco utrudnić realizację zdefiniowanych w Programie celów i zadań. Należy zarazem podkreślić, iż opisana sytuacja nie jest dana raz na zawsze i może ulec poprawie. Potrzebne są jednak (przemyślane i skonsultowane z różnymi środowiskami, w tym przede wszystkim z podmiotami zajmującymi się na co dzień przedmiotową problematyką) zmiany przepisów różnych ustaw i rozporządzeń regulujących funkcjonowanie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w kraju oraz na wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego – w tym przede wszystkim aspekty związane z oddziaływaniem na sprawców przemocy.

Rozstrzygnięcia co do treści regulacji prawnych tworzących ramy systemu leżą przede wszystkim po stronie Ustawodawcy, zaś kompetencje samorządu lokalnego w tym zakresie mają charakter wykonawczy. Niemniej przedstawiciele służb społecznych działających w gminie, jak również jej obywatele, mogą próbować wpływać na decyzje rządu i parlamentu, uczestnicząc w spotkaniach, warsztatach i konsultacjach organizowanych przez różne instytucje i fora dialogu publicznego, a także formułując petycje do władz centralnych.

Innym istotnym zagadnieniem, którego podjęcie może zwiększyć skuteczność Programu, jest wzmocnienie finansowania gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Należy przy tym podkreślić dwutorowość działań, które z jednej strony powinny sprzyjać zwiększaniu nakładów na programy profilaktyczne oraz pomoc specjalistyczną (przy wsparciu ze źródeł zewnętrznych), a z drugiej strony – dążyć do racjonalizacji kosztów, czyli poszukiwaniu metod i narzędzi zapewniających jak najlepszy rezultat przy zachowaniu rozsądnych wydatków. Nie chodzi bowiem o to, aby zrobić wszystko jak najtaniej, ale o to, aby osiągnąć realny efekt w postaci niewystąpienia albo całkowitego ustania przemocy w danej rodzinie.

W parze z decyzjami odnośnie finansowania systemu powinny iść zmiany organizacyjne, przede wszystkim umożliwiające wygenerowanie więcej czasu na pracę z rodzinami zagrożonymi lub już dotkniętymi problemem przemocy. Kluczowi w tym zakresie pracownicy powinni zostać uwolnieni od części obowiązków, aby móc poświęcić więcej uwagi na zadania służące udzielaniu realnej pomocy, zamiast skupiać się na obsłudze administracyjnej i tworzeniu nadmiernej dokumentacji. W tej kwestii znów dużo zależy od władz centralnych, aczkolwiek samorząd lokalny i jego partnerzy również mogą przyczynić się do poprawy działania całego systemu.

5. Monitoring i ewaluacja Programu

Monitoring oraz ewaluacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie to dwa ważne procesy, które powinny zachodzić równolegle z jego realizacją. Pierwszy z nich pozwala sprawdzać, czy zaplanowane działania są wdrażane w założony sposób, natomiast drugi skupia się na ocenie, czy osiągnięto cele i rezultaty. Regularna weryfikacja stanu realizacji poszczególnych zadań pozwoli uchwycić różnice pomiędzy przyjętym planem a jego faktycznym wykonaniem, przy czym analizowane powinny być informacje o charakterze

zarówno ilościowym i jakościowym, w celu odpowiedzi na pytania: „Co, kiedy i jak zostało wykonane?”.

Weryfikacji będą podlegać przynajmniej wymienione niżej wskaźniki Programu:

- 1) Liczba rodzin oraz osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu przemocy w rodzinie.
- 2) Liczba interwencji domowych przeprowadzonych przez policję.
- 3) Liczba interwencji, w trakcie których stwierdzono przemoc w rodzinie.
- 4) Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku stosowania przemocy.
- 5) Liczba ujawnionych sprawców przemocy, w tym sprawców będących pod wpływem alkoholu.
- 6) Liczba przypadków znęcania się nad rodziną (z art. 207 § 1 Kodeksu Karnego).
- 7) Liczba rodzin, w których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”, w tym po raz pierwszy.
- 8) Liczba zakończonych procedur NK ogółem, w tym w związku z: ustaniem przemocy w rodzinie; rozstrzygnięciem o braku zasadności podejmowania działań.
- 9) Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego.
- 10) Liczba utworzonych grup roboczych oraz liczba ich posiedzeń.
- 11) Liczba rodzin i osób objętych pomocą grup roboczych, z wyszczególnieniem liczby kobiet i mężczyzn, dzieci, osób starszych oraz osób niepełnosprawnych.
- 12) Liczba akcji i kampanii społecznych dotyczących przemocy w rodzinie przeprowadzonych na terenie gminy.
- 13) Liczba osób, które uczestniczyły w programach profilaktycznych dotyczących problemu przemocy w rodzinie.
- 14) Liczba osób/rodzin dotkniętych lub zagrożonych przemocą w rodzinie, które skorzystały z poradnictwa (socjalnego, psychologicznego, prawnego itd.).
- 15) Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie skierowanych do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.
- 16) Liczba zorganizowanych wspólnych spotkań, warsztatów, szkoleń itp. dla podmiotów lokalnych realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 17) Liczba uczestników wydarzeń określonych wyżej (w punkcie 16).
- 18) Liczba osób profesjonalnie zajmujących się pracą z rodzinami dotkniętymi przemocą, korzystających z pomocy psychologicznej, superwizji i innych form wsparcia.

Wskaźniki obrazują ilościowy aspekt działań, dlatego też ważne będzie, aby w raportach z monitoringu umieszczać również opis tego, co zostało faktycznie wykonane. Źródłem danych będą rejestry i sprawozdania instytucji publicznych, w szczególności jednostek organizacyjnych powiatu i gminy (m.in. PCPR, policja, GOPS), a także informacje udostępnione przez podmioty niepubliczne, zwłaszcza te, które realizują zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przekazane im przez organy administracji rządowej lub samorządy.

Istotną rolę w procesie monitoringu wskaźników (podobnie jak i w trakcie realizacji zadań merytorycznych) odgrywać będzie zatem współpraca międzyinstytucjonalna. Nie chodzi bowiem tylko o pozyskanie danych niezbędnych do określenia stanu osiągniętych

wskaźników, ale również o wspólną ewaluację wartości i jakości podejmowanych działań. W procesie całościowej oceny Programu możliwe jest wykorzystanie pytań ewaluacyjnych, np.:

- w jakim stopniu zakładane cele zostały osiągnięte?
- czy program przyczynił się do rozwiązania lub zminimalizowania zdiagnozowanych problemów?
- jakie były sukcesy, a jakie przeszkody napotkało wdrażanie programu?
- czy podobne efekty można było osiągnąć przy wykorzystaniu innych instrumentów?
- czy podobne efekty można było osiągnąć przy wykorzystaniu niższych nakładów finansowych?
- czy zrealizowane w ramach programu inicjatywy pobudziły kolejne przedsięwzięcia?
- czy osiągnięte efekty nie zostały uzyskane kosztem pogorszenia sytuacji osób i instytucji nie objętych programem?

Wnioski oraz rekomendacje wypracowane w toku monitoringu i ewaluacji wspomogą zarządzanie informacjami oraz proces decyzyjny, ułatwiając znajdowanie rozwiązań w sytuacjach problemowych. Biorąc pod uwagę trzyletni okres obowiązywania niniejszego Programu, zakłada się, iż jego monitoring będzie prowadzony raz w roku. Z kolei całościowa ocena dokumentu zostanie przeprowadzona w II połowie 2019 r., zaś jej wyniki będą stanowiły jedną z podstawowych przesłanek dla decyzji odnośnie kształtu i zakresu nowego Programu obowiązującego od 2020 roku.

6. Źródła finansowania

Działania zaplanowane do realizacji w *Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Iława na lata 2017-2019* będą finansowane przede wszystkim z budżetu samorządu gminnego w zakresie działań realizowanych przez jednostki organizacyjne (GOPS, GKRPA, szkoły) w ramach swoich podstawowych, statutowych zadań. Środki na realizację zadań będą pochodzić również z budżetu państwa. Część z nich trzeba będzie pozyskać aplikując w konkursach, ponieważ w tej kategorii mieszczą się programy rządowe oraz programy ministerstw. Wśród głównych programów dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie można wskazać programy takie jak: *Program Ochrony Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, *Rządowy program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań „Razem Bezpieczniej” im. Władysława Stasiaka na lata 2016-2017* czy *Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej*.

Druga grupa źródeł finansowania to środki z Funduszy Europejskich, w tym w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020. W szczególności chodzi tu o oś priorytetową 11) Włączenie społeczne, która obejmuje działania ukierunkowane m.in. na ułatwienie osobom wykluczonym lub zagrożonym wykluczeniem społecznym dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym, w tym poprzez wsparcie rodzin (np. poradnictwo rodzinne, zatrudnienie asystenta rodziny, sfinansowanie terapii psychologicznej dla rodzin) służące ich aktywnemu udziałowi w życiu społecznym.

Uzupełnienie mogą stanowić środki prywatne pochodzące z fundacji (np. Fundacja PZU, Fundacja Orange, Fundacja Aviva), pieniądze od sponsorów, środki z 1% dla organizacji

pożytku publicznego, darowizny, zbiórki publiczne i inne. Ta grupa źródeł jest dostępna przede wszystkim dla organizacji pozarządowych. Ale również wymienione wcześniej źródła środków na realizację zadań zaplanowanych w Programie nie muszą być pozyskiwane wyłącznie przez samorząd Gminy. W zależności od specyfiki danego programu pomocowego bądź funduszu, realizatorami projektu mogą być podmioty ekonomii społecznej.